

Babalara sahip çıkalım

Prof. Dr. Fahri Ovalı

İstanbul'da doğdu. 1979 yılında Darüşşafaka Lisesi'ni, 1985 yılında İstanbul Tıp Fakültesi'ni bitirdi. 1991 yılında İstanbul Tıp Fakültesi'nde çocuk sağlığı ve hastalıkları uzmanlık eğitimini tamamladı. 1993-2003 yılları arasında İstanbul Tıp Fakültesi Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi'nde çalıştı. 1996 yılında doçent, 2003 yılında profesör oldu. 2003-2005 yılları arasında Afyon Kocatepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Başkanlığı ve Dahili Tıp Bilimleri Bölüm Başkanlığı görevlerinde bulundu. 2005 yılından itibaren Zeynep Kamil Kadın ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi Klinik Şefliği görevini yürütmektedir. Editörlüğünü yaptığı 6 kitabı yurtiçi ve yurtdışında yayınlanmış 150'den fazla makalesi bulunmaktadır.

Geleneksel olarak çocuk sağlığının temelleri, hep anneye ve annenin sağlığına dayandırılır. Hatta, anne ve çocuk sağlığı bir arada düşünülmediği için olsa gerek, yurdumuzda bile Ana-Çocuk Sağlığı Merkezleri ve Sağlık Bakanlığı bünyesinde de Ana-Çocuk Sağlığı Genel Müdürlüğü bulunmaktadır.

Çocuk sağlığının korunması, iyileştirilmesi ve geliştirilmesi de anne sağlığından ayrı düşünülemez. Gelişmekte olan ülkelerde gebelik ve buna bağlı

komplikasyonların önlenmesi amacıyla, "güvenli annelik" projeleri geliştirilmiştir. Gebelerdeki ve annelerdeki enfeksiyonların önlenmesi, doğum öncesi bakımların düzenli yapılması, doğumların hijyen kurallarına uygun şartlarda yapılması, anne adaylarının çocuk bakımı konusunda eğitilmesi, anne sütünün öneminin vurgulanması, hep bu kapsam içinde değerlendirilir.

Basit fizyolojik kurallara ve günümüz toplumsal yapılarına göre değerlendirildiğinde, sanki bu yaklaşım tamamen yeterliymiş gibi gelebilir. Acaba gerçekten öyle midir? Anneden ve çocuktan bahsedilen bir yerde, aileyi tamam-

layan diğer birey olan babadan neden yeterince söz edilmez?

Aslına bakarsanız, bizim toplumumuz hep ataerkil; yani babanın söz sahibi olduğu, babanın yönettiği bir toplum olarak adlandırılır. Fakat, her ne hikmetse, çocuğun gelişiminde babanın rolü, sanki çocuk büyüdüktan sonra, "disipline edilecek yaşa geldikten sonra" başlamış gibi algılanır. "Her nasılsa" çocuk bir şekilde anne karnında büyür, bu esnada annenin birçok sıkıntısı olur, bebek doğar, annesi emzirir, bakımını yapar, çocuk büyür ve 3-5 yaşlarından sonra baba, "şunu yap", "bunu yapma" gibisinden emirlerle çocukla iletişim içi-

ne girer. Çocuk ve baba ilişkisi bu kadar mıdır?

Öncelikle erkeklerin, çocuk sahibi olmaya karar vermeden önce, “baba olmaya” karar vermeleri gerekir. Tıpkı annelerin de, çocuk doğurmadan önce “anne olmaya” karar vermeleri gerektiği gibi... Bunun için de, gerek toplumun gerekse hekimlerin, özellikle de kadın doğum hekimlerinin, baba adaylarını, “babalık” konusunda hazırlamaları ve eğitmeleri gerekir kanaatindeyim.

Bir anlamda, kadın doğum hekimlerine, yeni bir görev yüklediğimin farkındayım. “Kadın” doktorundan “erkekler” hakkında bir şeyler istemek de ilk bakışta biraz ters gelebilir. Eğer doğum olayını, yalnızca kadınları ilgilendiren, başka kişileri, hele hele babaları ilgilendirmeyen bir olay olarak ele alıyorsanız, o zaman zaten söyleyecek sözüm yok; her şeye baştan başlamamız gerekiyor. Ama eğer aksini düşünüyorsanız, o zaman da gereğini yapmak zorundayız. Yani babanın görevinin, daha döllemenin meydana geldiği ilk günden itibaren başladığını babalara anlatmak zorundayız.

Erkekler, hayatlarının herhangi bir gününde, eşlerinden tek kelimelik bir cümle duyarlar: “Hamileyim!” Bu cümlede biraz sevinç, biraz endişe, biraz coşku, biraz heyecan gizlidir. Eğer bu planlanmış bir gebelikse, bu haber bir müjde gibi gelir. Planlanmamış gebeliklerde ise, stres dozu biraz daha fazla olur. Yeni haberle beraber, yeni bir koşuşturmaca başlar. Testler, incelemeler, alışverişler... Artık ailenin hayatında yeni bir dönem başlamıştır. Ancak bu yeni dönemi, hem anne adayı hem de baba adayı birlikte yaşamalı, birlikte değerlendirmelidir. Bu dönem, hayatta yaşanması gereken ve keyfinin çıkarılması gereken bir dönem olarak ele alınabilir.

Aslında insanlar, çocuk sahibi olmadıkça, tam olarak olgunlaşmış sayılmazlar. Çünkü çocuk sahibi olmak ve çocuk büyütme başlı başına özel bir deneyimdir. Babalar açısından bakılacak olursa bu deneyim, ancak gebeliğin başından itibaren yaşanırsa daha fazla anlam kazanır. Olgunlaşma fırsatı bulunduğu için de, bu dönemi daha bir özenli değerlendirmek gerekir. Diğer yandan, günümüzün çekirdek ailesinde, çocukla ilgilenen büyükler de olmadığı için, çocukların bakım ve eğitiminin yalnızca annelere terk edilmesi hem annelerin yükünü artırdığı için hem de bir kişinin sorumluluğu tek başına alması doğru olmadığı için makul bir davranış şekli değildir. Çocuk gelişiminde babanın da en az anne kadar önemli bir figür olduğu ve bu süreçte babanın da katılması gerekliliği bilimsel olarak da kanıtlanmıştır. Yani, sürece

babaların katılımı bilimsel olarak da bir gerekliliktir.

Erkeklerin gebelik hakkında yeterli ve gerekli bilgileri edinmesi ilk yapılacak işlerden biri olmalıdır. Gebelikte kadında meydana gelen gerek fiziksel gerekse psikolojik ve davranışsal değişikliklerin bilinmesi ve farkına varılması önemlidir. Bu nedenle, gebeyi takip eden doktorun gebelik hakkındaki bilgilendirmeyi yaparken, mutlaka babayı da muhatap alması, eğer gebelik kontrolleri sırasında ilgisiz kalıyorsa, onu çağırması ve gebeliğe “müdahil olmasını” sağlaması gerekir.

Her erkeğin, bu hassas dönemde, eşinin duygu, davranış, düşünce ve tepkilerini doğru değerlendirmesi ve buna uygun hareket edebilmesi için bu temel bilgilere ihtiyacı vardır. Böylece, eşler arasında uyumlu bir ilişki kurulabilir ve geliştirilebilir. Babalık bir yana, belki de bu bilgiler, iyi bir “koca” olabilmek için daha önemlidir. Bu şekilde sağlıklı ve karşılıklı güvene dayalı bir aile de kurulacağı için toplumun temel taşı olan aile kurumu da sağlam bir yapıya kavuşmuş olacaktır.

Nerede kaldı çocuğunun doğum tarihini bilmeyen, nasıl beslendiğinden habersiz, ne zaman yürüdüğünün, ne zaman konuştuğunun farkına varmayan “babalar”?.. Sorsanız, onlar ailelerini çok fazla düşündükleri için sabahtan akşama kadar çalışmakta, bu nedenle eşiyile veya çocuklarıyla ilgilenmek için fazla zamanları kalmamaktadır. Ancak bilinmesi gereken en önemli noktalardan birisi, aile içinde babanın tek görevinin para kazanmak olmadığı, babanın ailenin diğer fertleriyle de birebir ilgilenmesi gerektiğidir. Kadın ve erkek, bir elmanın iki yarısı gibi birbirinin tıpatıp aynısı değildir. Her ikisinin de farklı özellikleri ve davranış şekilleri vardır. Aile içinde iletişimi sağlamanın ve anlaşmazlıkları çözmenin birinci koşulu, bu farklılıkların görülmesi, ikincisi ise bu farklılıkların kabul edilmesidir. Erkeklerin, bu farklılıkları kabullenmek konusunda biraz isteksiz, belki biraz yeteksiz oldukları düşünülebilir. Yapılacak eğitimlerle, bu eksikliklerin giderilmesi mümkündür. Bunun için babaları doğru yönlendirmek, bu konuda yazılmış kitapları veya bilgi sahibi olacağı yöntemleri önermek gerekir.

İkinci aşamada yapılması gereken ise, babaların çocuk gelişimi hakkında yeterli bilgilere sahip olmasıdır. Bu bilgiler arasında, doğumdan itibaren çocukların fiziksel ve ruhsal gelişimleri kadar, değişik yaşlarda ortaya çıkan değişik tepkiler ve davranış şekilleri yer almalıdır. Yukarıda da belirtildiği gibi, erkekler, baba olduklarının bilincine çok erken evrelerde varmalı ve buna uygun olarak gerekli bilgi ve tutumları çok ön-

Babayı, yalnızca bir otorite simgesi olmaktan çıkaralım, “eğitici” konuma yükseltelim. Böylece, geleceğin sağlıklı toplumunun temellerini atalım.

ceden öğrenerek zamanı geldiğinde doğru davranışlar sergilemelidir. Bunun için de toplumsal olarak bir “erkekleri bilinçlendirme” kampanyası başlatılması herhalde yararlı olacaktır. Aslında bu değişim, ataerkil toplumların bayaat özelliklerinden olan kayıtsız şartsız otoriter yapıdan, daha demokratik, daha katılımcı bir yapıya geçilmesi için de bir fırsat olarak değerlendirilebilir.

Çocuğun temel güven duygusunun ilk yaş içinde belirlendiğini biliyoruz. Bu yaşta, çocuğun kişilik yapısının da en önemli bileşeni tamamlanmış oluyor. Hayatın belki de bu en önemli döneminde babanın çocuğuyla birlikte vakit geçirmesi, daha doğrusu onun eğitiminde aktif görev alması, sağlam kişilik yapılarına sahip bireylerin oluşmasında önemli bir rol oynayacaktır. Çocukla geçirilen vaktin keyifli bir birliktelik olduğunu da unutmamak gerekir. Çocuklarımıza vereceğimiz en kıymetli şeyin vakit olduğunu söyleyen özdeyiş ne kadar da doğrudur. Böylece, geleceğin sağlıklı toplumunun temellerinin atılmasında, bugünkü babaların doğru yaklaşımlarının önemi de kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

O zaman gelin bir karara varalım: Babalarımıza sahip çıkalım. Onları, daha ilk günden itibaren çocukları hakkında bilgisiz ve yetersiz bırakmayalım. Annelere daha fazla yardım etmelerini temin edelim. Çocuklarının eğitiminde onlara daha fazla sorumluluk verelim, daha fazla söz sahibi yapalım. Babayı, yalnızca bir otorite simgesi olmaktan çıkaralım, “eğitici” konuma yükseltelim. Böylece, geleceğin sağlıklı toplumunun temellerini atalım.

Harekete geçme zamanı gelip de geçmedi mi?

Teşekkür: Değerli görüşleri için Prof. Dr. Hayrettin Kara'ya teşekkür ederim.